

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI**

Seduta tas-16 ta' April, 2008

Citazzjoni Numru. 1244/2002

Korporazzjoni Enemalta.

-vs-

Penza Construction Ltd., u Penza Tarmac Ltd.

Il-Qorti;

Rat l-att taç-çitazzjoni pprezentata fl-4 ta' Novembru, 2002 li permezz tagħha s-soċjeta' attriçi ppremettiet:

Illi fl-4 ta' Diċembru, 2001 is-soċjetajiet konvenuti kienu qegħdin jagħmlu xi xogħlijiet f'Burmarrad Road, Burmarrad fejn jinsabu 33 kV *underground cables* li huma proprjeta' tal-Korporazzjoni attriçi.

Illi waqt illi kienu qegħdin jagħmlu l-imsemmija xogħlijiet huma kkaġunaw danni lill-*cables* appartenenti lill-

Korporazzjoni attriċi, li jammonta għas-somma ta' sebat elef, mija u seba' Liri Maltin u dsatax-il ċenteżmu (Lm7,107.19).

Illi s-soċjetajiet konvenuti ġew interpellati diversi drabi sabiex iħallsu s-somma dovuta minnhom lill-Korporazzjoni attriċi, iżda huma baqgħu inadempjenti.

Jgħidu għalhekk is-soċjetajiet konvenuti jew min minnhom għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. tiddikjara lis-soċjetajiet konvenuti jew min minnhom responsabbli għad-danni kaġunati lill-Korporazzjoni attriċi.

2. tikkundanna lill-istess soċjetajiet konvenuti *in solidum* jew min minnhom iħallsu s-somma ta' sebat elef, mija u seba' Liri Maltin u dsatax-il ċenteżmu (Lm7,107.19).

Bl-ispejjeż kontra s-soċjetajiet konvenuti, inklużi dawk ta' l-ittri ufficjali datata Ġunju 2002, u bl-imgħaxijiet mid-data tal-ħsara ta' l-effettiv pagament, kontra l-istess soċjetajiet konvenuti minn issa ngunti in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-Korporazzjoni attriċi maħlufa minn Dr. Damian Degiorgio, numru tal-karta ta' l-identita' 103075(M), u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet, ippreżentata fl-4 ta' Frar, 2003, li permezz tagħha s-soċjetajiet konvenuti eċċepew:

1. Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u jimmeritaw li jiġu respinti bl-ispejjeż kontra l-Korporazzjoni attriċi *stante* illi ma huwiex minnu li s-soċjetajiet konvenuti, jew min minnhom, huma responsabbli għad-danni allegati mill-Korporazzjoni attriċi, kif ser jiġi pruvat iktar dettaljament fil-kors tal-kawża odjerna.

2. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, huwa l-oneru tal-Korporazzjoni attriċi li ttipprova min kienet il-

persuna li kkaġunat il-ħsara li allegatament kienet il-kawża diretta tad-danni allegati mill-istess Korporazzjoni attriċi, *stante* illi din ir-responsabbiltà' wkoll qegħda tiġi kontestata mis-soċjetajiet esponenti;

3. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, id-danni allegati mill-Korporazzjoni attriċi huma eċċessivi u kontestati mis-soċjetajiet esponenti.

Rat id-dikjarazzjoni tas-soċjetajiet konvenuti maħlufa minn Carmelo Penza, numru tal-karta ta' l-identità' 9855(M) u l-lista tax-xhieda.

Rat l-atti proċesswali kompriżi l-affidavits preżentati fil-kors tal-kawża u semgħet il-provi.

Rat in-noti ta' l-osservazzjonijiet tal-partijiet.

Ikkunsidrat;

Illi kif jidher ċar miċ-ċitazzjoni din hija kawża fejn qed jintalbu danni għal kolpa akwiljana. Huwa paċifiku li l-ħsara ġiet ikkawżata meta s-soċjetajiet konvenuti kienu qed jagħmlu xi xogħlijiet li kien jinkludi t-tħaffir tat-toroq għaliex għalkemm it-tieni eċċezzjoni hija fis-sens li kien l-oneru tas-soċjeta' attriċi li tipprova min ikkawża l-ħsara allegata, irriżulta ċar ħafna li dan ġie kkawżat minn ħaddiema tagħhom iżda huma (is-soċjetajiet konvenuti) qed jallegaw li l-ħsara ġrat għaliex il-korporazzjoni attriċi ma ndikatilhomx sewwa fejn kienu l-cables in kwistjoni, u allura t-tort għal dak li ġara huwa attribwibbli lill-istess korporazzjoni.

Qabel ma tidhol fil-kwistjoni l-Qorti ser tagħti riassunt tal-provi li ngabru għaliex huwa naturali li f'sitwazzjoni simili dan huwa mportanti. L-ewwel ma xehed kien Charles Fenech, *senior principal technical officer* mal-korporazzjoni attriċi, li qal li fil-jum in kwistjoni rċieva telefonati li kien inqata' d-dawl fl-akkwati u allura kkuntattja lil Joe Penza li ltaqa' miegħu fuq il-post. Penza kellu miegħu lill-Perit Stuart Azzopardi li kien inkarigat mill-proġett u skond ix-xhud il-perit qallu li l-ħsara ġrat

għaliex kienu raw il-pjanti li kienu għaddewlhom bil-maqlub. Dan ix-xhud esebixxa wkoll affidavit u ġie preżentat ieħor ta' Ronald Vella. (fol 21). Dan ta' l-aħħar ikkonferma tista' tgħid dak illi qal Fenech illi qal ukoll li l-kuntrattur (is-soċjetajiet konvenuti) kienu wkoll ingħataw struzzjonijiet mingħand il-*jointers* tal-korporazzjoni.

Ġiet ukoll esebita l-okkorrenza mis-Surgent Attard a fol 31. Skond din l-okkorrenza Penza ammetta t-tort u pprometta li kellhom iħallsu d-danni. Permezz ta' nota a fol 55 il-korporazzjoni rriduċiet marginalment it-talba għal sitt elef, disa' mija, erbgħa u tmenin Lira Maltin u erbgħa u tmenin ċenteżmu (Lm6,984.84) u ppreżentat prospett tad-danni reklamati kkonfermat mix-xhud Eric Montfort.

Is-soċjetajiet konvenuti ppreżentaw affidavit ta' Carmel Penza a fol 38. Dan qal li fl-2001 is-soċjetajiet imsemmija kienu qed iwettqu xogħlijiet f'Burmarrad u li kienu qed iqegħdu toroq ġodda u jħaffru *culverts* u jksu bit-*tarmac*. Qal li meta jsir dan it-tip ta' xogħol huma jitolbu l-koperazzjoni ta' diversi entitajiet pubbliċi, fosthom il-korporazzjoni attriċi, minħabba xi apparat li jista' jkun hemm, u allura dawn jinfurmawhom appuntu l-pożizzjonijiet ta' dan l-apparat. F'każ bħal dan anke jhegħguhom imorru fuq il-post u jpoġġulhom *spray* biex joqgħodu attenti minn dak li jkun midfun. Fil-każ in eżami huma kienu talbu lill-Enemalta biex tagħtihom pjanti dettaljati ta' fejn qegħdin il-*cables*, iżda skond hu kulma tathom kienu *line drawings* li juru l-*cables*. Qal li l-Enemalta kienet qaltilhom li ma kinitx *policy* tagħha li tagħti dettalji sħaħ tal-*cable installations*. Qal ukoll testwalment illi "*jekk dawn għalkemm interpellati mill-project manager tagħna, jibqgħu ma jigux, aħna jkollna nistrieħu fuq l-informazzjoni li jkunu tawna, li f'dan il-każ huwa l-line drawing li semmejt iktar 'il fuq u ... nkomplu għaddejjin bil-proġett peress li aħna nkunu taħt pressure kbir biex inlaħħqu mad-deadlines li jkunu ngħatawlna mingħand id-dipartiment tat-toroq.*" Huwa nsista li dan l-incident ġara minħabba li l-Enemalta naqset milli tagħti d-dettalji neċessarji.

Fis-seduta tat-18 ta' April, 2005 xehed il-Perit Robert Sant li kien inkarigat mill-Awtorita' tat-Trasport iżda mħallas mill-kuntrattur, li kkonferma li ntlawtu żewġ *cables*. Qal ukoll illi ntuzaw il-*line drawings* u skond hu dan huwa *line drawing tipiku*. Qal ukoll illi “*effettivamente dan qiegħed jgħidlek fuq liema naħa tat-triq qiegħed il-cable. Jigifieri dan kien drawing indikattiv, pero' huwa biżżejjed għal ċerti funzjonijiet.*”

Il-Perit Stuart Azzopardi xehed fis-27 ta' Frar, 2006 u dan insista li l-incident ġara għalix il-korporazzjoni attriċi ma tathomx indikazzjonijiet ċara fejn kienu l-*cables* permezz ta' *detail drawings*, iżda tathom biss *site plan drawing fuq skala zgħira* ħafna. Spjega fid-dettal kif isir l-*spray* u fejn, u qal li f'dan il-każ ma sarx *spray* avolja talbuhom; qal li fil-każ partikolari minħabba d-*deadline* qalilhom li “*ahna ma nistgħux nibqgħu nistennew u ma timmarkawx*”, u spiċċa biex qal li “*aħna ħdimna għax konna moħħna mistrieħ illi anke skond il-lined drawing imbagħad huma ġew jimmarkaw fuq dik in-naħa.*”

Il-Perit Azzopardi ġie kontro-eżaminat ulterjorment fis-seduta tat-22 ta' Novembru, 2006 u nsista li kien nuqqas ta' l-Enemalta li kkawża l-incident. Skond hu lanqas huma ma kienu jafu fejn qegħdin il-*cables* in kwistjoni. Qal li wara l-incident ħaddiema tal-korporazzjoni marru fuq il-post u kellhom dawn id-disinji dettaljati li kien talab għalihom qabel beda x-xogħol.

Kif jidher allura l-kwistjoni prinċipali hija jekk is-soċjetajiet konvenuti humiex ġustifikati fl-eċċezzjoni tagħhom li l-ħsara kkawżata għandha tigi addebitata lill-istess korporazzjoni attriċi. Il-Qorti ma taqbilx ma' dan. L-ewwelnett jirriżulta li s-soċjetajiet konvenuti kellhom fil-pussess tagħhom disinji li, għalkemm mhux dettaljati kif xtaqu huma, kienu ndikattivi biżżejjed biex ikollhom indikazzjoni preċiża ta' fejn jinsabu l-*cables*. Barra minn dan jirriżulta ċar għall-Qorti li s-soċjetajiet konvenuti baqgħu għaddejnin bix-xogħol anke jekk kienu qed jistennew il-markar bl-*spray* kif issemma, għaliex kellhom *deadline* mid-Dipartiment tat-Toroq. Jekk dan l-immarkar kien daqshekk importanti s-soċjetajiet konvenuti ma

kellhomx ikomplu bix-xogħol ladarba kien hemm il-possibbiltà li jiġri dak li ġara. *Una volta* huma ħadu s-sogru għandhom issa jhallsu għall-ħsara li kkawżaw. Il-fatt li kellhom din id-*deadline* ma kinitx skuża aċċettabbli għaliex kellhom rimedji *oħra* skond il-liġi. *Oltre* dan *a tempo vergine* u *cioe'* meta sar ir-rapport lill-Pulizija d-direttur tas-soċjeta' konvenuta Joe Penza, għalkemm qal li skond is-*site plans* ma kienx hemm *cables*, qal li huma kienu lesti jhallsu d-danni. Kien wara li huma ħadu pożizzjoni differenti u għalkemm dan żgur ma fissirx aċċettazzjoni ta' responsabbiltà kien indikattiv tar-raġuni għaliex ġiet ikkawżata l-ħsara. Rigward l-ammont tad-danni ma kienx hemm kontestazzjoni mis-soċjetajiet konvenuti wara li ġie esebit il-prospett.

Għal dawn il-motivi l-Qorti filwaqt li tiċċad l-eċċezzjonijiet tas-soċjetajiet konvenuti tilqa' t-talbiet attriċi u tikkundanna lill-istess soċjetajiet konvenuti jhallsu lill-korporazzjoni attriċi s-somma ta' sittax-il elf, mitejn u sebgħin Euro u tletin ċenteżmu (€16,270.30), ekwivalenti għas-somma mitluba fi flus Maltin u kif ridotta bl-imghaxijiet kif mitluba. L-ispejjeż jithallsu mis-soċjetajiet konvenuti.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----